

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Hallituksen esityksen nykytilankuvaus kuvaa julkiset työvoima- ja yrityspalvelut laaja-alaisesti ja kattavasti sekä tuo esille asiakkaille suunnattujen palvelujen vaihtoehdot ja mahdollisuudet. Työnhakija-asiakkaan palveluprosessi uudistui 2.5.2022 alkaen ja uuden palvelumallin mukaista asiakaspalvelua on toteutettu TE-toimistoissa ja kuntakokeiluissa reilun kuukauden ajan. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto toivoo, että hallituksen esityksessä otettaisiin jo tässä vaiheessa huomioon asiat, jotka vaativat korjaavia toimenpiteitä tai kehittämistä voimassa olevaan lainsäädäntöön uuden asiakaspalvelumallin suhteen. Vahvana epäilyksenä ja ensi kokemusten perusteella voidaan nähdä, että nykyiset asiakaspalveluresurssit eivät riitä hallituksen esityksen mukaiseen asiakaspalvelumallin toteutukseen. Nykyisessä henkilöasiakkaan asiakaspalvelumallissa on kaikki henkilöasiakkaat asetettu samalle viivalle, olipa heidän asiakkuutensa kesto mikä tahansa. Lainsäädäntö kuvaa seikkaperäisesti ns. uuden asiakkaan palveluprosessin, mutta jo asiakkaana olevan asiakkaan palveluprosessia ei ole kuvattu (eli ennen 2.5.2022 asiakkaksi ilmoittautuneet). Nykytilan kuvaus ja arviointi keskittyy henkilöasiakkaan palveluihin ja työnantaja- ja yritysasiakkaan palvelut jäävät vähemmälle.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Hallituksen esityksen tavoitteet ovat selkeät.

Työvoimanpalveluiden järjestämisvastuun siirrolla tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä työn kysyntää ja tarjontaa valtion ja kuntien välisessä yhteistyössä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia. Tähtäyksinä on lisäksi laajentaa kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta siten, että rahoitusvastuu kannustaa huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työllistymiseen. Uudistuksella tavoitellaan 7 000–10 000 henkilön työllisyysvaikutusta. Tavoitteiden kokonaisuutta

lukiessa jää pohtimaan kannustaako rahoitusvastuu tehokkaammin panostamaan osaavan työvoiman saatiin yrityksille.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto pitäisi tärkeänä, että uudistuksen perusteluissa tuotaisiin esille se, mihin suuntaan työ- ja elinkeinopalveluja ollaan uudistuksessa keittämässä ja mitkä ovat strategiset valinnat, joita on asian osalta tehty. Tuleeko esimerkiksi monialaisten palveluiden kehittämisessä ja / tai hyvinvointialueiden jatkokehittämisessä linjauksia myös työllisyyspalveluiden kehittämiseen. Julkisen työvoima- ja yrityspalveluiden suunta on vaihtunut eri hallituskausien välillä. Työvoimapolitiikan toimeenpanon kannalta (ml. henkilöstöpolitiikka) ja toimien vaikuttavuuden arvioimiseksi olisi tarpeen päästä (erityisesti isoissa uudistuksissa) hallituskausien yli menevään valmisteluun.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 Keskeiset ehdotukset:

Hallituksen esityksen mukaan valtiolla tulisi olemaan kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapolitiikan järjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Jääkö valtiosektorin rooli liian kapeaksi suhteessa hallitusohjelman asetettuihin tavoitteisiin nähden? Toisaalta huomiotta ei voi jättää sitä, että työmarkkinat toimivat kansallisesti, osin globaalisti; Miten tämä otetaan huomioon palveluiden järjestämisessä?

Hallituksen esityksessä julkisten palveluiden järjestämisvastuu esitetään kunnille. Esityksen mukaan kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston kokemuksen ja näkemyksen mukaan työvoiman määrän tulee olla vähintään 20 000. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen ja työllisyystavoitteen toteutuminen, 7 000–10 000 henkilön työllistyminen edellyttävät kuntarajat ja maakuntarajat ylittävää työvoiman liikkuvuutta. Harkittavaksi esitämme, että toiminta organisoitaisiin maakuntatasoisena. Maakunnalliset TE-toimistot ovat osoittaneet toiminnassaan tuloksellisuutta ja tehokkuutta. Perustelut, joiden pohjalta siirryttiin maakunnalliseen malliin ovat edelleen kestäviä.

Hallituksen esityksen mukaan työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin hoitamat työntekijän oleskeluluvan osalupaan liittyvät tehtävät ovat tavoitteena siirtää Maahanmuuttovirastolle. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto näkee tärkeänä, että jatkossa työntekijän oleskelulupien osapäätöksiä tekevä organisaatio tekee tiivistä yhteistyötä yritysten ja elinkeinoelämän eri toimijoiden kanssa.

Esitysluonnoksen mukaan julkisena työvoimapolitiikan järjestettävien palveluiden palveluvalikoima vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta an-netussa laissa säädettyjä palveluja. Esitysluonnoksessa ollaan esittämässä vain pieniä muutoksia yksittäisten palveluiden sisällä. Myös palveluiden kehittämistä tarvitaan nykyaikaan ja työmarkkinoiden tarpeita ja toimintaa tukevaksi. Palvelut olisi syytä päivittää moderneiksi ja työmarkkinoiden tarpeita ja toimintaa tukevaksi.

Rahoitusmalli

Hallituksen esityksen mukaan kunnalla tulee olemaan resurssit ja sitä kautta vastuu rahoittaa asiakkaan palveluiden toteutus. Epäselväksi jäävät tilanteet, jossa asiakkaan palvelutarpeet kohdentuvat hyvinvointialueen vastuulla oleviin palveluihin. Hyvinvointialueiden rahoituksessa on todettu haasteita ja kysymykseksi nousee, miten hyvinvointialueella toteutettavat asiakkaan työllistymistä edistävät palvelut rahoitetaan? Esitetty malli voi asettaa asiakkaat epätasa-arvoiseen asemaan eri puolelle Suomea.

Rahoitusmallilla tulisi taata TE-palveluihin nykyisen tasoinen rahoitus, joka takaisin asiakkaille yhdenvertaiset palveluiden saatavuuden.

Yhdyspinnat hyvinvointialueelle

Vuoden 2023 toimintansa aloittavien hyvinvointialueisen pääasiallisena lakisääteisenä tehtävänä ei ole työllistymisen edistäminen. Hyvinvointialueille kuuluu tiettyjä erityispalveluita (esim. kuntouttava työtoiminta, TYP sekä työterveyshuollon ulkopuolelle jäävien työkäisille terveysneuvonta ja ter-veystarkastukset). Hyvinvointialueiden järjestämisvastuu myös rajautuu sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisiin tehtäviin ja siihen liittyvään hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Työllisyystilanne on kohennut merkittävästi, mutta haasteena on edelleen korkea yli vuoden työttömänä olleiden asiakkaiden määrä niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti. Lisäksi TE-toimiston asiakasrakenteessa näkyy selvästi yli 55-vuotiaiden asiakkaiden kasvu. Lisäksi Ukrainan sodan vaikutuksesta työtä hakevien asiakkaiden joukossa on merkittävä osa tilapäistä suojelua hakevia asiakkaita, jotka uutena asiakaskohderyhmänä kuuluvat myös hyvinvointialueen palveluiden piiriin TE-toimiston tai kuntakokeilujen asiakkuuksien kautta. Nämä kohderyhmät voivat kasvattaa hyvinvointialueen palveluiden tarvetta ja sitä kautta tulee rahoitusmallin olla selkeä. Epäselvän rahoitusmalli voi näkyä palveluiden saatavuuden viiveenä tai jopa palveluiden puutteena, joka ei tue hallitusesityksen tavoitteiden toteutumista. Hyvinvointialueet tarvitsevat resurssia toteuttaa asiakkaiden palvelutarpeiden mukaiset palvelut.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset:

Hallituksen esityksen mukaan julkiset työvoimapalvelutuotteet pysyvät pääsääntöisesti nykyisellä tasolla. Hallituksen esitys pitää sisällä esityksen isoista rakenteellisesta julkisten työvoimapalveluiden uudistuksesta. Työ-elämä on muuttunut ja työelämän tarpeet niin henkilö- kuin yritysasiakkaan

näkökulmasta. TE-palvelutuotteiden valikoima olisi edellyttänyt tässä vaiheessa jo palvelutuotteiden uudistusta tai vähintään mainintaa aikataulusta, jolla tämä osa-aluekokonaisuus uudistetaan.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston näkee toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisena, että työttömyysturvatehtävät, EURES-työnvälitys ja kansainvälinen rekrytointi, luonnontuotteiden keruu, TE-Live ja ONNI-toiminto keskitetään KEHA- keskukseen ja asiakkaat palvellaan keskitetysti.

Henkilöstön asema

Henkilöstö tulee esityksen mukaan siirtymään kuntiin liikkeenluovutuksen toimintaperiaatteen mukaisesti, johon ei sisälly irtisanomissuojaa. Irtisano-irtisanoja turvaisi selkeästi henkilöstön asemaa ja pysymistä tehtävissä sekä tukenut hallituksen esityksen tavoitteiden toteutumista että asiakaspalvelua erityisesti uudistuksen nivelvaiheessa ja jatkossa. Suuri huoli on, että kunnissa ei riitä rahaa henkilöstön palkkaukseen ja sitä kautta uudistuksen käynnistymisen jälkeen aloitetaan muutosneuvottelut kunnissa toiminnan sopeuttamiseksi.

4.2.6 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Toimivalla informaatio-ohjaukseen ja tiedolla johtamiseen käytettävällä tietojärjestelmien, yhteisen asiakastietovarannon ja palvelualustan kokonaisuudella olisi paljon positiivisia vaikutuksia mm. hallinnon läpinäkyvyyden ja tiedolla johtamisen kehittymisessä.

”Merkittävimmät tietoyhteiskuntavaikutukset koskisivat eri viranomaisten välistä tiedonvaihtoa”. Tiedonvaihto käsitteenä hämmentää (käytännössä ja tavattu esimerkiksi siihen pyydettyjä suostumuksia asiakkailta). Oikeus saada ja luovuttaa tietoa perustuu lainsäädäntöön, mm. suostumusten ja informoinnin sisällöstä säädetään tietosuoja-asetuksessa sekä vakiosisältöisen sisällön luovuttaminen toteutetaan mahdollisuuksien mukaan sähköisesti teknisillä rajapinnoilla ja katseluyhteyksillä jne.

Valtakunnallisten tietojärjestelmien tarjoamisella pyritään minimoimaan kustannuksia, jotka syntyisivät uusille työvoimaviranomaisille. Kustannuksiin vaikuttaa, missä määrin uudet työvoimaviranomaiset ottavat käyttöön omia järjestelmiä, jotka voisivat olla nykyistä palvelualustaa, asiakastietojärjestelmää tai asiakastietovarantoa täydentäviä tai korvaavia. Kuntakokeiluilla on käytössään ja suunnitelmissa kehittää uusia tietojärjestelmiä eri toimittajien kanssa. Myös valtakunnallisesti tarjottaviin tietojärjestelmien kustannusarvioihin liittyy useita epävarmuustekijöitä. Onko arvioitu, millaiset kokonaiskustannukset ovat mahdollisia?

4.2.7 Tietosuojavaikutukset

Palveluekosysteemien kehittämisessä huomioitava erityisesti tietosuoja, tietosuoja-asetuksen resitaali 43, informointia koskevat periaatteet ja henkilö-tietojen käsittelyn läpinäkyvyys. Ihmisen itsemääräämisoikeus ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutumien otettava huomioon koko palvelun elinkaaren ajan.

Jaamme huolen laajasta käyttäjämäärästä, joilla pääsy laajasti asiakastietoihin. Mahdolliset inhimilliset vahingot, osaamisen kehittäminen, vahingonteon mahdollisuus.

Millä tavoin järjestää riittävä seuranta ja valvonta asiakastietojen lakisääteisen käyttötarkoituksen ja tietosuojasäädännön toteutumisesta? Valvontaa tulee olla. Käsityksemme mukaan paljon on tarvetta myös palveluekosys-teemien ja prosessien kehittäjien sekä käytännön työtä tekevien osaamisen kehittämiseen.

Vastuu jaon tulisi olla selkeä, jotta sitä osataan toteuttaa. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän (2.9.4) yhteisrekisterinpitäjyydestä ja vastuunjaosta hyvä säätää jatkossakin esitetyllä tavalla. Tehtävien hoitoa selkeyttää mikäli TE-toimistojen, kokeilujen ja jatkossa työvoimaviranomaisten rekisterinpitäjän tehtävät ja vastuuta avataan tietosuoja-asetuksen artiklatehtävittäin/artikloittain, kuten KEHA-keskuksen tehtävät. s. 83-84.

4.2.8 Tiedonhallinnan muutokset

Huoli käyttäjien laajasta määrästä ja asiakastietojen lakisääteisen käyttötarkoituksen ja tietosuojalainsäädännön toteutuminen sekä TE-palvelujen, kokeilujen ja jatkossa työvoimaviranomaisten rekisterinpitäjän tehtävien avaaminen samoin kuin KEHA-keskuksen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

Nykyinen maakuntapohjainen TE-palvelumalli on toiminut pääosin tehokkaasti. Työllisyyspalveluiden rahoitusmalli sen sijaan kaipaa kehittämistä. Yhtenä vaihtoehtona olisi voinut olla pelkästään rahoitusmallin uudistaminen.

TE-palveluiden kehittämisen suunta etenee nyt pirstaleiseen suuntaan, ja samaan aikaan sosiaali- ja terveystieteiden kootaan kokonaisvaltaiseen suuntaan. Asiakkaiden palveluiden erilaiset rakenteet tuovat monentasoisia haasteita palveluiden kehittämiseen ja saatavuuteen.

Maakunnallinen TE-palvelumalli ja tehty päätös maakuntapohjaisista hyvinvointialueista olisi yhdessä voinut muodostaa hallinnollisesti toimivan palvelukokonaisuuden erityisesti pitkään työttömänä olleiden palveluissa.

Usealla alueella (esim. Pohjois-Pohjanmaa/ Oulu) on kehitetty toimivia kumppanuusmalleja työllisyyden hoitoon. Sopimusperusteisessa toiminnassa mukana on kuntien ja TE-hallinnon lisäksi KELA. Kokemukset ovat olleet hyvät. Tämän ekosysteemityyppisen toiminnan kehittäminen olisi mahdollistanut ketterän ja kokonaisvaltaisen työllisyydenhoidon mallin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

Hallituksen esitysluonnoksessa uudistuksen suhde perustuslakiin kohdentuu kuntien itsehallintoon ja jättää ulkopuolelle ja huomioimatta työvoimapolitiikan henkilöasiakkaiden perusoikeuksien toteutumisen.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan asiakkaiden lakisääteisten palveluiden saatavuus valtakunnallisesti yhdenvertaisesti tulee heikkenemään hallituksen esitysluonnoksen pohjalta. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan asiaa on pyritty ehkäisemään 20 000 asiakkaan työvoimapolitiikalla. Epäselväksi jää miten etenkin yhdenvertaisuus lakisääteisten palveluiden tuottamisessa ja toteuttamisessa ennen kaikkea eri puolilla Suomea asiakkaan olevien asiakkaiden osalta taataan? Suomessa tullaan mahdollisesti tuottamaan eri tavalla ja eri mittakaavassa perusoikeuksiin sidottuja palveluja eri puolilla Suomen eri tavalla.

Hallituksen esityksen mukaan työvoiman määrään koskevalla kokonaisuudella halutaan varmistaa tulevaisuudessa riittävän vahvat henkilöresurssit sekä taloudelliset voimavarat valtiolta siirtyvän, perusoikeuksiin liittyvän tehtävän hoitamiseksi niin, että asiakkaat saavat palveluja heidän oikeutensa ja velvollisuudet huomioiden eikä heidän perusoikeuksiaan loukata. Samalla halutaan varmistaa työvoimapolitiikan säilyminen kokonaisuutena asiakkaan kannalta eikä kokonaisuus pirstaloitu.

Hallituksen esitykseen sisältyvän rahoitusmallin kokonaisuus vaarantaa edellä mainitun tavoitteen toteutumisen. Rahalliset resurssit eivät seuraa henkilöstön siirtoa. Voimassa olevassa lainsäädännössä työllisyysmäärärahat ovat budjettiperusteisia tämä menettely on turvannut

asiakkaille palveluiden saatavuuden ympäri vuoden. Hallituksen esityksen mukaan työllisyysmäärärahat ovat jatkossa osa kuntien yleiskatteellista valtionosuutta.

Irtisanomissuojan puuttuminen valtiolta siirtyvän henkilön osalta vaarantaa henkilöresurssien riittävyyden ja sitoo sen kuntien taloustilanteessa tapahtuviin muutoksiin. Tasapainoilu kuntatalouden haasteiden ja uuden asiakaspalvelumallin toimeenpanon välillä tulee olemaan vaativaa. Uuden asiakaspalvelumallin myötä TE-toimistoihin on saatu henkilöresurssia, jonka avulla asiakaspalvelumallin toimeenpanoa tuetaan. Jo nyt on kuitenkin nähtävissä, että nykyiset resurssit eivät ole riittäviä sellaiseen asiakaspalvelumalliin, jota uusi palvelumalli edellyttää.

TE-palveluiden asiakaspalvelumalli edellyttää runsaasti asiakaskontakteja.

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaannpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille

Malli mahdollistaa lähipalvelun. "Uusi kunta" (kun sote- palvelut siirtyvät hyvinvointialueille) saa uusia tehtäviä täydentämään vastuitaan, jotka kapenevat vuoden 2023 alusta alkaen olennaisesti.

Mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille

Kuntapohjainen työllisyyspalvelumalli ei välttämättä tue työvoiman liikkuvuutta kuntarajojen yli. Säädösten tulkintojen erialisuus asiakaspalvelussa etenekin yhdenvertaisuus voi vaarantua. Asiakkaiden tietosuojan turvaaminen kuntatasolla toimittaessa.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Esityksen mukaan työnhakijan palveluprosessiin liittyvät tehtävät olisivat työvoimaviranomaisen tehtäviä, ja työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää työnhakijoille alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut laissa edellytetyllä tavalla. Uuden asiakaspalvelumallin toteuttaminen edellyttää, että työvoimaviranomaisella on riittävät resurssit palveluprosessin toteuttamiseen. Prosessin toimeenpanon osalta nyt käytettävissä olevat palautteet ja kommentit tulee huomioida lainsäädännön jatkovalmistelussa.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Ehdotetussa 9 luvussa säädettäisiin työnhakijan omaehtoisten opintojen tukemisesta nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 lukua vastaavasti. Työvoimaviranomainen voisi laissa säädetyin edellytyksin päättää työnhakijan omaehtoisten opintojen tukemisesta työttömyysetuudella.

Opintoja koskevista edellytyksistä säädettäisiin 9 luvun 2 §:ssä ja sen 1 momentin 4 kohtaan lisättäisiin mahdollisuus tukea työttömyysetuudella vapaan sivistystyön oppilaitosten toteuttamaa luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Koulutuksella tarkoitettaisiin aikuisille maahanmuuttajille suunnattua luku-taitokoulutusta, jota annetaan vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen (2017) mukaisesti.

Esitetty lisäys mahdollisuus luku- ja kirjoitustaidon opintojen tukemisesta on kannatettavaa ja tarkoituksenmukaista ottaen huomioon erityisesti ne maa-hanmuuttajat, joilla ei ole enää oikeutta kotoutumissuunnitelman eikä siten mahdollisuutta kotoutumiskoulutuksena järjestettävään työvoimakoulutukseen eikä kotoutumisen edistämistä annetun lain perusteella työttömyysetuudella tuettuihin omaehtoiisiin opintoihin. Esitysluonnoksen perusteluissa on avattu esimerkkitalanteita, joissa opintojen tukeminen voisi olla tarkoituksenmukaista.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Työnantajalle myönnettäviä tukia koskevat säännökset on tarkoitus sisällyttää esitykseen pääosin sellaisina kuin ne esitetään uudistettavaksi palkkatu-kiuudistuksen yhteydessä vuoden 2023 alusta lukien.

Kyseisen uudistuksien tavoitteena on lisätä palkkatuen käyttöä yrityksissä sekä järjestelmän yksinkertaistaminen mm. myönnettävien prosenttiosuuksien sekä myönnettävien jaksojen kestojen osalta. Palkkatuki uudistuksen perusteella palkkatuen kohderyhmäksi rajataan sellaisten työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi, jotka ovat EU:n valtioneuvoston (ryhmäpoikkeusasetuksen) tarkoittamia alentuneesti työkykyisiä tai epäedullisessa asemassa olevia työntekijöitä. Erityisesti osatyökykyiset, nuoret ja maahanmuuttajat palkkatukityöllistämisen uudistuksen keskiössä. Kannatettavaa.

Kyseisellä esityksellä ehdotettu muutos, jonka mukaan palkkatukea ei voisi enää myöntää kunnalle, kuntayhtymälle ja näiden määräysvallassa olevalle yhtiölle voi johtaa tilanteeseen, jossa eri alueella asuvien työttömien työnhakijoiden yhdenvertaisuus saattaa vaarantua. Tulisiko tätä selvittää vielä lain jatkovalmistelussa?

Kyseisellä esityksellä ollaan parantamassa ja helpottamassa mm. 60 vuotta täyttäneiden henkilöiden palkkatyöhön työllistymisen edellytyksiä, kun jat-kossa henkilöltä ei vaadittaisi enää yhdenjaksoista työttömyyttä. Hyvä esitys, joka kannustaa ottamaan vastaan myös lyhytkestoisia työtehtäviä.

Kyseisellä esityksellä säädettäisiin siitä, että palkkatukea ei myönnettäisi, jos työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä on palkkatuen myöntämistä edeltävän 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä johtuvien irtisanomisten seurauksena. Tämä poikkeaa voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 2 momentin 1 kohdan 3 momentin sääntelystä, palkkatuen myöntämisen edellytyksenä ei enää olisi tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanotun työntekijän ottaminen takaisin työhön, vaan palkkatuen myöntämisen edellytykset täytyisivät, jos työnantaja olisi ennen palkkatuen myöntämistä palkannut irtisanottujen määrää vastaavan määrän työntekijöitä. Muutos ei vapauttaisi työnantajaa noudattamasta työsopimuslaissa säädettyä irtisanotun takaisinottovelvollisuutta. Jos työsopimuslaissa tarkoitetun takaisinotto-velvollisuuden piirin kuuluva irtisanottu ei ottaisi tarjottua työtä vastaan, työnantaja voisi täyttää palkkatuen saamisen edellytykset palkkaamalla työhön jonkun muun. Hyvä esitys.

Kyseisellä esityksellä ehdotettu malli työllistämistuen myöntämisestä 55 vuotta täyttäneille on kannatettavaa.

Kyseisellä esityksellä työolosuhteiden järjestelytuki rajattaisiin niihin työnantajiin, joille myös palkkatuen myöntäminen olisi mahdollista. Tämä tarkoittaisi sitä, ettei työolosuhteiden järjestelytukea myönnettäisi kunnalle, kuntayhtymälle tai näiden sidosyksikölle, eikä myöskään valtion virastolle tai laitokselle. Tulisiko tätä selvittää vielä lain jatkovalmistelussa?

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Esitysluonnoksen mukaan starttiraha myönnetään ensin kuudeksi kuukaudeksi yritystoiminnan aloittamisesta tai sivutoimisena harjoitetun yritystoiminnan päätoimiseksi laajentamisesta lukien. Esitetty kirjaus on hyvä, jolla vallitseva soveltamiskäytäntö kirjataan pykälätasolle. Starttirahalle voidaan myöntää jatkoa siten, että starttirahajaksojen yhteenlaskettu kesto on enintään 12 kuukautta, mikä myös vastaa nykytilaa ja on kannatettavaa.

Esitysluonnoksella ehdotetaan, että jos yritystoiminnan harjoittaminen keskeytyisi starttirahakauden aikana perustellusta syystä, keskeytysaikaa ei luettaisi edellä tarkoitettuun 12 kuukauden enimmäiskestoön. Kannatettava esitys. Säädoskohtaisten perusteluiden mukaan perusteltuna syynä pidettäisiin esimerkiksi yrittäjän starttirahakaudelle ajoittuvaa vanhempainvapaata tai pitkäkestoista sairauslomaa, jonka aikana yritystoiminta on kokonaan keskeytyneenä. Perusteltu syy voisi olla myös esimerkiksi tilanne, jossa yritystoiminta tilapäisesti estyy viranomais määräyksen vuoksi.

Esitysluonnoksella ehdotetaan, että yrittäjän starttirahakauden aikana saamat muut tulot eivät automaattisesti estäisi starttirahan maksamista kokonaan, vaan starttirahaa maksettaisiin se määrä, joka muiden tulojen vähentämisen jälkeen jäisi maksettavaksi. Kannatettava esitys.

Kustannusten korvaus

Esitysluonnoksella ehdotetaan, että kustannusten korvaamisen edellytykset eivät muuttuisi, mutta niitä tarkennettaisiin vastaamaan soveltamiskäytäntöä. Voimassa olevan lain osalta tarkemmat arviointiperusteet kustannusten korvaamisen edellytysten täyttymiselle on kirjattu lain esitöihin pykälän yksi-tyiskohtaisiin perusteluihin. Ne nostettaisiin selvyuden vuoksi perustelutekstistä pykälän tasolle. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto kannattaa esitystä.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

Vastaa pääosin, mitä JTYPL 11 luvussa säädetty.

Kotikunnan olisi järjestettävä työntekomahdollisuus nykyistä vastaavasti siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä. Tarvittaessa työvoimaviranomaisen olisi ilmoitettava työttömän kotikunnalle työllistämisvelvoitteesta. Tällainen tilanne olisi silloin, kun työ-voimapalveluiden järjestämisvastuu on kuntayhtymällä tai vastuukunnalla, joka ei ole työnhakijan kotikunta. Kotikunnan olisi järjestettävä työnteko-mahdollisuus nykyistä vastaavasti siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto kannattaa esitystä.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

1 §:n 1 momentin mukaan ehdotetun lain nojalla tehtyihin työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen päätöksiin saisi pääsääntöisesti hakea oikaisua. Tämä tarkoittaisi sitä, että kunnallisen työvoimaviranomaisen päätöksestä valittaminen tapahtuisi hallintovalituksella kuntalaissa säädetyn kunnallisvalituksen sijasta.

2 §:n mukaan muutoksenhaku työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja kulukorvausta koskevasta päätöksestä / valitustie on tarkoituksenmukaista säilyttää nykytilaa vastaavana.

4 §:ssä säädettäisiin ehdotetun lain nojalla annettujen päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Ehdotetun lain nojalla annettu päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, ellei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää. Esitetty säännön perusteltu ja vastaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 3 §:ssä säädettyä.

Selkeä linjaus. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto kannattaa esitystä.

3 §:ssä säädettäisiin yksilöidysti päätöksistä, joihin ei saa hakea oikaisua eikä valittaa. Vastaa asiasisällöltään pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momenttia. Muutoksena nykytilaan esitetään, että myös määrärahasyistä evättyä tukea tai etuutta koskevaan päätökseen saisi hakea oikaisua ja päätöksen voisi saattaa valituselimen tutkittavaksi.

Määrärahasyistä tehtyä kielteistä päätöstä koskevasta valituskielloista säädetään nykyisessä laissa, jonka pohjalla on aiempi perustuslaillinen, perustuslain 21 §:n 1 momentti, arviointi, jolloin on katsottu, että kyseinen sääntely ei ole ongelmallinen perustuslain kannalta. Esitysluonnoksesta ei ilmene perustelua vakiintuneen perustuslain näkökulmasta hyväksytyin linjauksen muuttamiselle.

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Esitysluonnoksen mukaan työvoimapoliittisten lausuntojen antamisesta säädettäisiin työttömyysturvalain 11 luvun 4 ja 4 a §:ssä.

Esitysluonnoksessa, 11 luku 4 §, ehdotetaan, että työvoimaviranomainen ratkaisisi toimialueellaan työnhakijan työttömyysturva-oikeutta koskevat edellytykset ja antaisi asiakkaanaan olevaa työnhakijaa koskevan työttömyysetuuden maksajaa eli Kansaneläkelaitosta tai työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapoliittista harkintaa tai joihin liittyy vain vä-häistä harkintaa. Kyseiset työvoimapoliittiset lausunnot vastaisivat niitä lausuntoja, joita kukin työ- ja elinkeinotoimisto ja työllisyyden edistämisen kun-takokeilussa mukana oleva kunta nykyisin antaa asiakkaanaan olevista työnhakijoista.

Esitysluonnoksen, 11 luku 4 a §, mukaan KEHA-keskus antaisi työvoimapoliittiset lausunnot työnhakijan työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä työvoimapoliittista harkintaa vaativissa tilanteissa. Kyseiset harkintaa vaativat työvoimapoliittiset lausunnot vastaisivat pääasiassa niitä lausuntoja, joita nykyisin hoidetaan valtakunnallisesti keskitetysti Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa. Harkintaa vaativat työvoimapoliittiset lausunnot koskisivat nykyistä vastaavasti työllistymistä yrittäjänä tai omassa työssä, muuta kuin työsuhteessa tehtyä työtä, yrityksessä työskentelyn päättymistä, yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päättymistä, yritystoiminnan lopettamista, oman työn lopettamista, koulutusta vailla olevaa nuorta koskevia edellytyksiä ja työvoimapoliittisesti moitittavaa menettelyä.

Työnhakijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisen arvioinnin osalta ratkaisu- ja so-veltamiskäytäntö on valtakunnallisesti yhdenmukaista. Kannatettavaa on, että harkintaa vaativat työttömyysturvatehtävät säilyvät nykyistä vastaavasti valtakunnallisesti keskitettynä.

Esitysluonnoksen, 11 luku 4 c §:ssä säädettäisiin tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja KEHA-keskukselle säädettyjen tehtävien valvonnasta. Valvontaan sovellettaisiin, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 luvun 6 §:ssä säädetään. Tämä tarkoittaisi, että aluehallintovirasto kä-sittelisi työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen työttömyysturvaprosessiin liittyviä tehtäviä koskevat hallintokantelut. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto kannattaa esitystä.

Voimassa olevan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon sellaisista 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapoliittista harkintaa, sekä korjata työ- ja elinkeinotoimiston antamassa työvoimapoliittisessa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun niihin verrattavan selvän virheen. (20.5.2022/340). Esitysluonnoksessa ei ole voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavalla tavalla kirjausta työvoimaviranomaisen neuvontapalvelun oikeudesta antaa työvoimapoliittisia lausuntoja. Tulisiko tätä seikkaa täsmentää, eli antaako neuvontapalvelu

jatkossa vastaavalla tavalla työvoimapolitiittisia lausuntoja, mitä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voimassa olevan lainsäädännön perusteella antaa.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Vuorotteluvapaalakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset.

Työvoimaviranomainen hoitaisi vuorotteluvapaalain muuttamista koskevan lainvoimaantulella työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat työssäoloedellytystä, vuorottelijan yläikärajaa, vuorotteluvapaan kestoa, sovitun vuorotteluvapaan pidentämistä, vuorottelusopimusta, sijaista sekä takaisinperinnän edellytyksiä. Lisäksi työvoimaviranomainen hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

KEHA-keskus hoitaisi lain voimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat vuorottelijan harjoittamaa yritystoimintaa. Lisäksi KEHA-keskus hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto kannattaa esitys.

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Palosaari Tiina
Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto